

Er zijn twee soorten mierenleeuwen in Nederland. Velen denken dat hier maar één soort mierenleeuw voorkomt. Dit zorgt voor veel onjuist geregistreerde waarnemingen op de populaire website www.waarneming.nl. Maar de Nederlandse naam op het Nederlandse soortenregister is hier ook debet aan.

Twee soorten mierenleeuwen

Tekst en illustraties Peter Boer
Fotografie Frits Bink / Saxifraga

Volwassen mierenleeuwen kun je tegenkomen in de zomer. De libelachtige insecten vliegen 's nachts.

De gewone mierenleeuw (*Euroleon nostras*, zie rechtsboven) heeft gevlekte vleugels. De zwartkopmierenleeuw heeft ongevlekte vleugels.

Volwassen zwartkopmierenleeuw (*Myrmeleon formicarius*).

Rechts - Trechttertjes van de larven van gewone mierenleeuwen (*Euroleon nostras*).

Geheel rechts - Trechttertjes van de larven van zwartkopmierenleeuwen (*Myrmeleon formicarius*).

Van de trechttertjes van de gewone mierenleeuw vind je er vaak enkele tot (vele) honderden bij elkaar. De trechttertjes zijn meestal overkapt door vegetatie, boomwortels, stenen, dakgoten of nog hoger: viaducten. Van de trechttertjes van de zwartkopmierenleeuw vind je er zelden meer dan vijf bij elkaar en meestal zijn ze niet overkapt.

Als [waarneming.nl](http://www.waarneming.nl) naar de beurs zou gaan, zou de koers flink oplopen. Steeds meer enthousiastelingen vullen op deze site hun waarnemingen in, waarna ze openbaar zijn: door iedereen te bekijken en vaak voorzien van een foto. De waarnemingen worden soms becommentarieerd, gecontroleerd en beoordeeld. Vroeger noteerde ik mijn waarnemingen in een aantekeningenboekje en gaf ik alleen zeldzame vogelwaarnemingen door aan een regionale of landelijke vogelvereniging. De overige interessante waarnemingen kon ik nergens kwijt. Nu wordt alles wat los en vast zit, vliegt of zwemt, zeldzaam of algemeen in [waarneming.nl](http://www.waarneming.nl) genoteerd.

Het registreren wordt vergemakkelijkt doordat na het intoetsen van de beginletters van je beestje of plant al meteen de wetenschappelijke naam verschijnt. Of andersom, de Nederlandse naam. Dat is meteen het gevaar. Want in hoeverre zijn Nederlandse namen geautoriseerd? Neem bijvoorbeeld de zeeforel (*Salmo trutta*). Die naam is onbekend in de visserijhandel. Daar heet hij zalmforel en op de vismarkt heet hij gewoon zalm.

[Waarneming.nl](http://www.waarneming.nl) gebruikt de Nederlandse namen van het Nederlandse soortenregister (www.nederlandsesoorten.nl/). Hoewel taal levend is en steeds verandert, is een dergelijke lijst star.

Eén voorbeeld wil ik uit de Nederlandse namenlijst lichten: de mierenleeuw. De natuurliefhebber die mierenleeuwkultjes heeft gezien en de veroorzaker daarvan graag opgenomen wil hebben op [waarneming.nl](http://www.waarneming.nl), toetst mierenleeuw in en direct al na de eerste drie letters verschijnt de wetenschappelijke naam *Myrmeleon formicarius*. De meeste mierenleeuwwaarnemingen in [waarneming.nl](http://www.waarneming.nl) behoren tot deze soort (63%, n=90). Maar de verreweg meest voorkomende mierenleeuw is *Euroleon nostras*! Dit insect heet in het soortenregister de gevlekte mierenleeuw. Gevlekt slaat op de donkere vlekjes op de vleugels van de volwassen insecten. Dit zijn nachtdieren en zij blijven dus voor de meesten

onzichtbaar. Maar de larven, de 'echte' mierenleeuwen, kent elke natuurminnaar. Ik zou deze soort daarom liever de gewone mierenleeuw noemen. De minder gewone mierenleeuwlarve heeft in tegenstelling tot de gewone mierenleeuwlarve een bijna zwarte kop. Deze soort zou je dus zwartkopmierenleeuw kunnen noemen. 'Ongevlekte' mierenleeuw mag dan misschien passen bij het volwassen insect (geen vlekjes op de vleugels), bij de larve is deze naam ongepast.

Peter Boer doet al jaren veldonderzoek aan mieren. Hij is curator voor Nederland bij AntWeb.

1. Bovenkant kop van de larve van de gewone mierenleeuw (*Euroleon nostras*).

Het vlekkenpatroon op de kop is een redelijk verschillend kenmerk, maar pas op... Een gewone mierenleeuw die zijn trechttertje heeft gegraven in zand met veel humus, lijkt ook een donkere kop te hebben. Dat wordt veroorzaakt door

het humusstof dat tussen zijn kopharen 3 blijft zitten. Schaallijn 1 mm.

2. Bovenkant kop van de larve van zwartkopmierenleeuw (*Myrmeleon formicarius*).

3. Derde poot van de larve van de zwartkopmierenleeuw (*Myrmeleon formicarius*). De zwarte vlekjes ontbreken bij de gewone mierenleeuw. Schaallijn 1 mm.

LITERATUUR

Boer, P. (1999), Mierenleeuwlarven (Neuroptera: Myrmeleontidae) in de kalkarme en kalkrijke Noord-Hollandse duinen. Entomologische Berichten 59: 45-52.